

A PESTRE SODORT FALU

VIII.

Falusi lányok Pesten

Irta: Darvas József

Különösen azért panaszkodtak, hogy a fiatal segédek nem veszik semmibe az ő öregségüket és néha úgy kiabálnak velük, mintha taknyos gyerekek lennének. Visszabeszélni meg nem lehet, mert mindig a segédnek van igaza.

— Nincsenek itt olyan kőművesek, akik szintén faluról vannak? — kérdeztem.

— Vannak néhányan, de azok még a legrosszabbak. Nagyon megszokták, hogy az iparos falun úr, a paraszt meg csak paraszt. Hát ezt tartják itt is...

— Pedig ők még a porban játszottak, mikor én már házat építettem — mondta egy másik. — Faltömő voltam. Olyan falakat vertünk föl agyagból, hogy emeletet lehetne még most is rájuk húzni.

Haza, falura nagyon ritkán szoktak menni.

— Nincs nekünk már ott semmi keresnivalónk...

Különben is: ha dolgoznak, azért nem mehetnek; ha meg nem dolgoznak, nem telik útiköltségre, így hát leginkább csak akkor mennek le, ha valakijük, az apjuk vagy anyjuk meghal. De az is megtörténik, hogy nélkülük teszik őket a földbe.

Arra a kérdésemre, hogy szeretnének-e visszamenni, újra csak ez volt a felelet:

— Nincs nekünk már ott semmi keresnivalónk...

Még ha annyit össze tudnának spórolni, hogy öregségükre vehetnének otthon egy kis házacskát, akkor talán. Dehát erről még beszélni is kár...

...És nőnek a falak

Az ebéidő letelt s az állványokon, meg az állványok alatt újra megkezdődött a munka. A napszamosok hordták a maltert, a téglát s a falak megint nőni kezdtek. A falakon kívül emberek bábész csoportja állott: voltak, akik csak egy-két pernyi szemlélődésre maradtak ott, de néhányan prédára leselkedő ragadozóként keringtek az épület körül. Fölvételre vártak. Ők is tudták ugyan, amit a munkások mondtak el nekem, hogy új ember protekció nélkül nem kerülhet be, — de egyikük megmagyarázta céltalannak látszó csökönyösségük okát:

— Más dolgunk úgy sincs. Ha otthon ülünk, biztos nem lesz munkánk, sose...

szerecse nézeget mostanában, mert egy finác érdeklődik nagyon utána. De meg is érdemli, mert szép és nagyon dolgoz, gyors-kezü!

— Nem rossz így hónapokig távol lenni hazulról? — próbáltam másfelé terelni a beszélgetést.

— Mit csináljak? Kell a pénz... — és újra kezdte a fiát, aki orvos szeretne lenni, de akiből ők inkább tanárt akarnának...

Napi ötven pengő

A mellette áruló asszony elmondta, hogy ő is kapuvári, de már negyedik éve főtt lakik a családjával Pesten.

Itt van szoba-konyhás lakásuk az Akácfa uccában, harminc pengőt fizetnek érte havonta. Azelőtt ő is úgy járt föl hónapokra, de mikor meghalt az ura, nem volt miért lent maradni tovább. Két gyereke van, egy fiú és egy lány. A fiú kifutó, a lány meg kézimunkázik. Mikor sok a munka, bizony egész éjjel se alszanak és a

úgy álmosan ül ki ide a kosara mellé, hogy sokszor el is bóbiskol.

— Mennyit tudnak ezzel a kézimunkával keresni?

— Eppen hogy csak megélünk belőle.

— Mégis, mennyit árul egy nap?

— Az attól függ. Így télen bizony keveset, sokszor bizony semmit. Nyáron, mikor jön a sok idegen, akkor jobban megy. Volt úgy, hogy ötven pengőt is árultam egy nap...

Mikor csodálkozó és megilletődött arcomat látta, sietett megjegyezni, hogy ebből azért kevés a kereset, mert az anyag nagyon drága, meg ilyenkor nem is győzik maguk a munkát: segítséget kell fogadni.

— Milyen idős a lánya? — kérdeztem.

— Huszonegy éves.

— Ő is ilyen falusi ruhában jár?

— Nem! Dehogy! — tiltakozott élesen. — Ő már egészen pesti. Meg a fiam is. En már megszoktam ezt nagyon, másnyelvenben nem is érzem jól magam. Meg hát a közönségnek is ezt kell mutatni!...

Ez az utolsó mondat pontosan kifejezte mindnyájuk mentalitását: szavaikat, mozdulataikat, »hamisítatlan népiességüket« már teljesen a közönséghez mérik s bizony semmivel se mások, mint a jó falusi kofák. Csak éppen ők népművészetet árulnak...

Összefogózás a ligetben

Ez különben társadalmunk rendje: mindenki azt próbálja értékesíteni, amije van. A kubikosok a Teleki téren a munkaerejüket, az asszonyok a Nemzeti előtt kézimunkájukat, a városba özönlő falusi lányok ügyességüket s azt a nimbuszt, amit a falusi raffinalatlanság varázsa szőtt köréjük.

A falusi lányok! A Pestre szakadt falusi lányok!

Sokszor megfigyeltem vasárnapi életüket, ahogy — szinte a falu kollektív szórakozását másolva — rikitó ruháikban csoportosan, összefogóva sétálgattak, viháncoltak a vurstliban, az Erzsébet téren vagy a keleti pályaudvar környékén. Az összefogó-

A kézimunkás kofák pesti élete

Az eddigiekben csak férfiakról esett szó, — pedig nőket is nagy rajokban bocsát ki magából a falu, hogy megostromolják a várost a pénzért, a megélhetésért. Falun a nők »egyenjogúsítása« már régen megtörtént, legalább is abból a szempontból, hogy a munkához semmivel sincs kevesebb joguk, mint a férfiaknak, sőt ma már ott sem ritka a »felesége tartja el« családi állapot.

A Pestre szakadt falusi nők közül legjellegzetesebbek a kézimunkát áruló »matyók«, — akik persze nem mindig matyók — és a cselédlányok. Az előbbieket úgy élik a városi emberek képzetében, ahogy a Nemzeti Színház előtt népviseletben üldögélnek színpompás kézimunkáik, habfehér csipkéik között és kedveskedő mosollyal kínálgatják őket a kíváncsiaknak. Engem jobban érdekelt életüknek az a része, amelyet nem itt, a kosaraik mellett töltenek el.

Mit tudtam meg róluk?

Hogy vannak közöttük, akik már nem is a saját készítésű holmikat kínálgatják itt, hanem egyszerű alkalmazottai, elárúsítói olyan vállalatoknak, amelyek rendelésre, nagy tömegben készíttetik falun a »népművészet«.

Mások már évek óta főtt laknak családostul a fővárosban, itt működik a családi üzem s a faluba legfeljebb látogatóba mennek le néha, ha éppen elfogja őket a honvágy.

S vannak persze olyanok is, akik még megszállják évüket a falu és a város között, mert »otthon olesóbb az élet«, — amint azt az egyik kapuvári asszony mondta. Ő, amint érdeklődésemre elmesélte, átlag hat-

hét hónapot szokott Pesten tölteni. Ágyat bérel egyik volt falujabelinél és harminc fillért fizet egy éjszakai »hálásért«. Azért ilyen keveset, mert egész nap nem tartózkodik otthon, míg ő itt Pesten árul, a többiek: a két lánya meg az ura otthon csinálják a kézimunkákat.

Igen: az ura is, különösen télen, amikor úgyse akad más munka. Nagyon ügyes hozzá, mert »mindent megtanul az ember, ha a hasa hajtja rá!« Ő bizony nagyon egyszerűen él itt Pesten, ebédre legtöbbször csak kenyéret eszik, este meg kotyvaszt valamint a háziasszony sparherdjén.

Orvos lesz a „matyó“ fiú

Nagyon kell otthon a pénz, mert szegények ugyan, de a fiukat iskoláztatják. Intézetben van, gimnáziumot tanul és minden hónapban negyven pengőt kell érte fizetni. Negyven pengő nagy pénz, sokat kell érte árulni s különösen hogy neki itt, a többieknek meg otthon is élni kell...

— Mit akarnak nevelni a fiúból? — kérdeztem.

— Ő nagyon orvos akar lenni, de mi inkább tanárnak szeretnénk. Azoknak mégis biztos a fizetésük...

Az üzleti dolgokról nem szívesen nyilatkozott. Kérdéseimre mindig valami »ha akarcem vemhes, ha akarom nem vemhes« értelmű feleleteket adott és újra meg újra visszatért kedvence témájához: a család ügyeinek elősorolásához. Az egyik lányára is nagy

zás bátorságot adott nekik és elkomiszkodtak a bakákkal. Eppen úgy, mint otthon: egy legényt a lányok egész karéja vett körül, bizonyára nem azért, mintha a többinek nem akadt volna pár, hanem, mert a falu erkölce kívánta így.

(Vége következik)